

Till Kulturdepartementet

Remissvar från föreningen Glöm aldrig Pela och Fadime (GAPF)

Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige SOU 2018:18 (KU2018/00653/D)

Sammanfattning

Religiös verksamhet skall inte vara mera premierad eller skyddsvärd än sekulära livsåskådningar. Det är djupt problematiskt att organisationer som direkt eller indirekt förespråkar ojämlikhet mellan könen, systematisk könssegregation och kvinnors underordning kan erhålla samhällsstöd när målet för stödet är demokrati och integrering. Regelsystemet måste skärpas så att detta blir omöjligt i framtiden. Ett stödsystem med fokus på religion i snäv mening är ett hinder i förhållande till jämställdhets-, rättighets och demokratimålen. Religiös fundamentalism är i strid med den svenska statens värderingar och för att svara mot Sveriges position som sekulärt samhälle skall stödsystemet vara livsåskådningsneutralt. Avgränsningen med stöd till religiösa samfund skall tas bort och ytterligare utredningsarbete genomföras innan vidare beslut om stödsystem fattas.

Inledning

Utredningen är mycket omfattande och GAPFs remissvar begränsas av naturliga skäl främst till de områden vi har erfarenhet och specialkunskaper om. Utredningens huvudslutsats är att staten för att främja religionsfriheten bör stödja trossamfunden och att alla trossamfund ska ha likartade förutsättningar för sin religiösa verksamhet. Ett ytterligare motiv som anges är att stöd till trossamfunden har samhällsnyttiga verksamheter. "Trossamfunden har en särskilt viktig samhällsfunktion genom att de möter människors existentiella behov (sid 262)". För att förhindra stöd till odemokratiska religionsinriktningar har utredningen lagt fram förslag på villkor för organisering, finansiering, antal betjänade, tid m.m. Utredningen har också gjort en grundlig genomgång (kapitel 12 och 13) av under vilka förutsättningar stöd ska vägras – exkluderingsgrunder för stöd - vilket är bra och gynnar rättssäkerhet och grundläggande demokratiska värderingar.

Jämställdhet och kvinnors underordning

GAPF ser det som djupt problematiskt att organisationer som direkt eller indirekt förespråkar ojämlikhet mellan könen, systematisk könssegregation och kvinnors underordning i förhållande till män har erhållit olika former av samhällets stöd. Detta är en form av religiös fundamentalism som påverkar kvinnors möjligheter att delta i ett demokratiskt samhälle. Kvinnor hindras i att ha en egen plats i det offentliga för att uttrycka och utbyta åsikter, vilket är en ytterst allvarlig begränsning i kvinnors politiska rättigheter. Detta är i strid med det svenska samhällets värderingar. Enligt staten är det självklart att kvinnor och män har samma rättigheter inom samhällets alla områden. Detta är en grundläggande förutsättning för demokrati.

Det är därför högst angeläget med förtydligande av villkor och inte minst skärpt övervakning och kontroll av villkorskriterier så att organisationer som motarbetar demokrati, jämställdhet och mänskliga rättigheter inte kommer i åtnjutande av ekonomiskt stöd från staten. Offentliga bidrag till sådana organisationer kan bidra till att de uppfattas som representanter och legitima språkrör för alla som har samma religiösa tillhörighet som dessa religiösa organisationer. För människor som flytt religiöst fundamentalistiskt styrda länder behöver både skydd och ett alternativ.

Religion och kultur

I utredningen heter det "Religiösa gemenskaper är också ofta nära sammankopplade med andra sociokulturella gemenskaper, vilket gör det närmast omöjligt att göra en tydlig avgränsning mellan det religiösa och det kulturella" (sid 256) och "sammanfattningsvis går det inte att ge en helt tydlig och allomfattande definition av vad religion är och därmed inte heller vad ett trossamfund är" (sid 256).

GAPF menar att detta i hög grad gäller politisk islam där kulturellt och religiöst är sammantvinnat. För att hantera dessa svårigheter föreslår utredningen en ny definition av trossamfund enligt följande: "Med trossamfund avses en gemenskap som utövar religiös verksamhet genom gudstjänst, bön, meditation eller ritualer" dvs utredningen formulerar en definition som fokuserar på former och inte på trosinnehåll. GAPF menar att det finns en risk med detta synsätt om trosinnehållet i en religion i sig har inbyggda odemokratiska element och regler, som starkt begränsar människors handlingsutrymme och rättigheter.

För människor i Sverige på flykt från islamstyrda eller andra religiöst fundamentalistiskt styrda samhällen är det viktigt att även andra gemenskaper än de direkt religiösa kan få stöd och utvecklas kring existentiella frågor. Den definition utredningen utgår från bäddar för att s.k. andliga ledare eller samfundsledare får en alltför stark position och alltför mycket makt. Därtill kommer att verkligheten i dag är att det finns väldigt många både muslimer och kristna, som är sekulära vilket betyder att religionsdefinitionen inte är relevant. I stället för religion borde begreppet traditionstillhörighet användas, dvs. människor känner en tillhörighet vad gäller högtider och liknande. Med utredningens motiv att bidra till demokrati och stöd för människor i existentiella frågor blir religionskravet och utredningens fokus på religion i snäv mening en inkonsekvent begränsning som är skadlig i förhållande till demokratimålet.

Generell slutsats

GAPF menar sammanfattningsvis att om staten ska ge stöd till livsåskådningsorganisationer så skall stödet inte begränsas av religionskriterier. Tillspetsat kan en sådan avgränsning av stöd innebära en diskriminering av icke-religiösa livsåskådningar. Detta kan även leda till att staten stödjer organisationer som begränsar kvinnors politiska rättigheter. För att svara mot Sveriges position som sekulärt samhälle skall ett stödsystem vara livsåskådningsneutralt. Denna fråga diskuteras kort (sid 263) och utredningen öppnar delvis dörren för en sådan utvidgning. GAPFs bestämda uppfattning är att avgränsningen med stöd till religiösa samfund bör tas bort och ytterligare utredningsarbete genomföras innan vidare beslut om stödsystem fattas.

Stockholm den 29 augusti 2018

Riksorganisationen GAPF - Glöm Aldrig Pela och Fadimes styrelse genom
Sara Mohammad, Ordförande GAPF